

EDUARDI SENIORIS
ANGLORUM REGIS
ET GUTHURNI REGIS DANORUM IN EASTANGLIA
LEGES ECCLESIASTICÆ

*Ab Alredo Magno et Guthurno regibus primum conditæ, et uunc denuo ab Eduardo filio
ejusdem Alredi et Guthurno fœdus incuntibus, Intingfordæ, ut videiur, confirmatæ (5).*

(Anno 905-906.)

TITULI LEGUM ECCLESIASTICARUM.

- I. *De pace Ecclesiæ.*
- II. *De apostatis.*
- III. *De correctione ordinatorum, id est, sacris initiatorum.*
- IV. *De incestu.*
- V. *De rei capitalis damnato confessorem desiderante.*
- VI. *De decimis et censu ecclesiæ detentis.*
- VII. *De iis qui die Dominico sua negotia agunt.*
- VIII. *De jejuniis.*
- IX. *De jurejurando et ordalio.*
- X. *De membro truncato post tertium diem subveniendo.*
- XI. *De sagis, ariolantibus, pejerantibus, etc.*
- XII. *De iis qui sacris initiantur, et de peregrinis.*

PROOEMIUM.

Hoc est senatus consultum quod Alfredus rex, et Guthrun rex, et deinde Eadwardus et Guthrun rex elegerunt, et statuerunt cum Angli et Dani pacem et amicitiam susceperunt, et sapientes etiam, qui postea erant, sæpe et continuo eadem renovaverunt et melius adauxerunt.

In primis est quod statuerunt, ut unum Deum diligere velint, et omnem gentilismum sedulo rejicere; et constituerunt etiam sæcularem disciplinam, pro eo quod sciebant, quod non possent multos aliter gubernare, et multi nolent ad ecclesiasticam emendationem aliter flectere, sicuti debebant. Et compensationem sæcularem instituerunt Christo et regi communem, sicubi homo nollet ad ecclesiasticam compensationem inclinare virtute auctoritatis episcoporum.

I. *De pace Ecclesiæ.*

Hoc est igitur primum, quod dixerunt, ut Ecclesiæ pax intra parietes, et regis manu data pax persistat æqualiter incorrupte.

II. *De apostatis.*

Et si quis Christianismum spernat, vel paganismum veneretur verbis vel operibus, compenset tam æstimationem capitis, quam multam, et legis violationem, secundum quod factum est.

III. *De correctione ordinatorum.*

Si quis sacris initiatus furetur, vel dimicet, vel

(5) Hæ locandæ sub Sergio III pap.

A pejeret, vel fornicetur, compenset secundum quod factum est tam æstimatione capitis, quam multa, et legis violatæ pœna; et erga Deum saltem emendet, sicut canones adnotant, et sivejussorem inveniat, vel in carcerem detrudatur. Si presbyter populum male instruat de festivitate vel jejunio, solvat xxx solidos apud Anglos et apud Danos sesquimarcam. Si presbyter ad justum terminum chrisma non pareret, vel baptisma deneget ei qui ejus opus habet, solvat multam apud Anglos, et apud Danos pœnam legis violatæ, hoc est xii oras. Si sacris initiatus aliquid morte dignum perpetraverit, capiatur et ad episcopi judicium deferatur.

IV. *De incestibus.*

B De incestibus sapientes instituerunt ut rex habeat majoris conditionis homines, et episcopus minoris, nisi homo coram Deo et mundo compenset secundum id quod factum est, sicuti episcopus adnotat. Si duo fratres, vel duo consanguinei cum una uxore rem habeant, compensent in omni mansuetudine, sicuti eis permittitur, sive multa, sive æstimatione capitis, sive pacis violatæ pœna, secundum id quod factum est.

V. *De rei capitalis damnato confessorem desiderante.*

Et si mortis reus confiteri cupiat, nunquam hoc ei negetur, et omnes Dei leges sedulo promoveantur per Dei misericordiam, et per pœnas, quas sapientes irrogabunt.

VI. *De decimis et censu Ecclesiæ detentis.*

C Si quis decimas retineat, solvat legis violatæ pœnam apud Danos, multam apud Anglos. Si quis sancti Petri denarium retineat, solvat legis violatæ pœnam apud Danos, multam apud Anglos. Si quis unum nummum candelarem retineat, solvat legis violatæ pœnam apud Danos, multam apud Anglos. Si quis aratri eleemosynam non dat, solvat legis violatæ pœnam apud Danos, multam apud Anglos. Si quis aliqua ecclesiastica jura supprimat, solvat legis violatæ pœnam apud Danos, multam apud Anglos. Si dimicet, et hominem vulneret, vitam perdat. Si aliquem morte afficiat, tunc sit exlex, et eum persequatur cum clamore quilibet eorum, qui jus amat. Et si faciat, ut quis eum occidat, pro eo quod Dei

vel regis juri se opposuit : si hoc affirmetur, jaceat sine compensatione.

VII. *De festi diei operibus.*

Si quis die Dominica mercari præsumat, perdat mercatum, et XII oras apud Danos, et XXX solidos apud Anglos. Si liber homo die festo operetur, perdat libertatem suam, vel solvat multam, et legis violatæ pœnam : servus homo vapulet, vel verbera redimat. Si dominus servos suos die festo ad opus cogat, solvat legis violatæ pœnam dominus juxta legem Danorum, et multam apud Anglos.

VIII. *De jejuniis.*

Si liber homo justum jejunium dissolvat, solvat multam vel legis violatæ pœnam. Si servus hoc fecerit, vapulet, vel verbera redimat.

IX. *De ordalio et juramentis.*

Ordalium et juramentum sunt prohibita diebus festis, et legitimis jejunii diebus ; et si quis illud dissolvat, solvat legis violatæ pœnam apud Danos, et multam apud Anglos.

Si fieri possit, nunquam occidatur in diei Domini-

cæ festo, qui aliquid perpetravit ; sed capiatur, teneatur usquedum dies festus transierit.

X. *De membro truncato post tertium diem subveniendo.*

Si particula membri claudicantis ejus qui condemnatus fuerit, præcidatur, et ille post hæc tres dies vivat, potest ei deinceps auxilium ferri cum episcopi venia, si quis velit doloribus et animæ mederi.

XI. *De sagis, incantatoribus, perjuris, etc.*

Si sagæ vel incantatores, perjuri vel venefici, vel fœtidæ, inquinatæ publicæ meretrices aliqua in regione compareant, tunc relegentur ex terra, et gens purgetur, vel ibi omnia illis eripiantur, nisi cessent et altius compensent.

XII. *De sacris initiatis et alienigenis.*

Si sacris initiatus vel alienigena per aliquam rem seducatur (in iis quæ ad) pecuniam vel ad vitam (spectant) tunc rex ei esse debet, vel comes, qui in regione, et episcopus gentis ejus, loco cognatorum et patronorum, nisi alias alios habeat, et sedulo compenset secundum id quod factum est, Christo et regi, sicuti decet ; vel qui rex est in [illa] gente, factum hoc quam acerrime vindicet.

ÆTHELSTANI

ANGLORUM REGIS

LEGES ECCLESIASTICÆ

CONCILIIUM GRATELEANUM

Ah ÆTHELSTANO rege Anglorum habitum, circa annum Domini 928.

In quo leges plurimæ, cum civiles tum ecclesiasticæ, statuuntur : prætermisissis vero illis, collector has concinavit.

TITULI CAPITULORUM.

I. *De decimis reddendis, paupere alendo, et elemosina e regis prædiis annualim eroganda* (LL. Sax. in proœmio. Journ. cap. 1.)

II. *De irruptione in ecclesiam* (LL. Sax. cap. 5. Journ. cap. 10.)

III. *De sagis* (LL. Sax. cap. 6. Journ. cap. 11.)

IV. *De monetariis* (LL. Sax. cap. 14. Journ. cap. 20.)

V. *De ordalio se sistere spondentibus* (LL. Sax. cap. 23. Journ. cap. 30.)

VI. *De rerum emptione in die Dominica* (LL. Sax. cap. 24. Journ. cap. 32.)

VII. *De pejerantibus* (LL. Sax. cap. 25. Journ. cap. 34.)

VIII. *De has leges non exsequentibus* (LL. Sax. cap. 26. Journ. cap. 34.)

IX. *De legum latoribus, et loco* (LL. Sax. cap. ult. Journ. cap. 35.)

ÆTHELSTANI REGIS CONSTITUTIO.

Ego Æthelstanus rex, ex consilio Wulfhelmi archiepiscopi mei, et aliorum episcoporum meorum, præcipio omnibus meis præfectis per totum meum

regnum in Domini et omnium sanctorum nomine, et per amorem meum, ut illi prius meæ propriæ possessionis decimas solvant, tam viventis animalis quam annui fructus ; et ut idem quoque faciant de suo proprio episcopi, et senatores etiam mei et præfecti. Et volo ut episcopi mei et præfecti hoc judicent, omnibus, qui illis obedire debent, et ut quilibet ad eundem terminum perficiat, quod hic ordinamus ; et hoc sit ad diem decollationis S. Joannis Baptistæ.

Agedum recordemur, quod Jacobus patriarcha Domino dixit : Ego tibi reddam decimas meas, et hostiam meam pacificam ; et Dominus ipse in Evangelio dixit : Omnibus habentibus dabitur, et illi abundabunt. Cogitare debemus etiam ejus, quod terribiliter in his libris scriptum est : Si nos decimas nostras reddere nolumus, nobis novem partes subtrahantur, et decima una nobis superstes sit. Doctrina evangelica nos admonet ut res cœlestes terrestribus et æternas temporaneis promereamus. Nunc auditis, quod Dominus nobis præcipit, et quid nos perficere